

TİCARİ KAZANÇ ELDE EDEN MÜKELLEFLER İÇİN VERGİ REHBERİ

ÜCRETSİZDİR

Ayrıntılı Bilgi İçin

www.gib.gov.tr

Bu Rehber, yayım tarihinde yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıŐtır.

Mevzuat bilgilerine ve güncel haberlere, BaŐkanlıđımız;

- İnternet sayfasından,
- DođrulanmıŐ ve resmi sosyal medya hesaplarından,
- e-Posta bilgilendirme sisteminden,

ulaŐabilirsiniz.

**2022 Yılına Ait Gelir Vergisi Beyannamenizi 1-31 Mart 2023 Tarihleri
Arasında Vermeyi Unutmayınız.**

Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı
Şubat/2023
Yayın No: 461

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	6
1. TİCARİ FAALİYETİN KAPSAMI	6
1.1. Ticari Faaliyetin Özellikleri	7
1.2. Şirket Ortaklarının Durumu	8
1.2.1. Şahıs Şirketlerinin Ortakları	8
1.2.2. Sermaye Şirketlerinin Ortakları	8
1.2.3. İş Ortaklıkları	9
2. TİCARİ KAZANCIN TESPİT ŞEKİLLERİ	9
2.1. Gerçek Usulde Vergilendirme	9
2.1.1. Birinci Sınıf Tacirler (Bilanço Esasına Göre Defter Tutanlar)	10
2.1.2. İkinci Sınıf Tacirler (İşletme Hesabı Esasına Göre Defter Tutanlar)	11
2.1.3. Ticari Kazanç Elde Eden Mükelleflerin Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti	12
Uygulamasından Yararlanması	
2.2. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilecek Giderler	13
2.3. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler	16
2.4. Diğer Kanunlara Göre İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler	18
2.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinin Vergilendirilmesi	19
2.5.1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşinin Özellikleri	19
2.5.2. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinde Ortak Genel Giderlerin Dağıtımı	21
2.5.3. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinde Amortismanların Dağıtımı	21
2.5.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinde Tevkifat Uygulaması	22

3.	TİCARİ KAZANCIN İSTİSNALARI	22
3.1.	PTT Acentalarında Kazanç İstisnası	22
3.2.	Sergi ve Panayır İstisnası	23
3.3.	Serbest Bölgelerde Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	23
3.4.	Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası	24
3.5.	Genç Girişimcilerde Kazanç İstisnası	24
3.6.	Basit Usulde Tespit Olunan Kazançlarda Gelir Vergisi İstisnası	26
3.7.	Sosyal İçerik Üreticiliği ile Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası	26
3.8.	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan Faaliyetler Sonucu Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	27
3.9.	Türk Uluslararası Gemi Siciline Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna	27
3.10.	Sınai Mülkiyet Haklarından Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	28
3.11.	Yatırım İndirimi	28
3.12.	Yabancı Paraların ve Altın Hesaplarının Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüştürülmesinden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	29
3.13.	Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Kapsamında Düzenlenen Ürün Senetlerinde Kazanç İstisnası	30
4.	YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ VE GELİRİN TOPLANMASI	30
5.	ZARARLARIN KÂRLARA TAKAS VE MAHSUBU	31
6.	GEÇİCİ VERGİ	32

7.	YILLIK BEYANNAMEYE DAHİL EDİLEN KAZANÇ VE İRATLARDAN YAPILACAK İNDİRİMLER	33
8.	VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE %5 VERGİ İNDİRİMİ	36
9.	GELİR VERGİSİNDE MAHSUP VE İADELER	39
9.1.	Tevkif Yoluyla Kesilen Vergilerin Mahsup ve İadesi	39
9.1.1.	Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiden Mahsup ve Kalan Kısımın İadesi	40
9.1.2.	Mahsuben İade	40
9.1.3.	Nakden İade	41
9.2.	Geçici Verginin Mahsubu ve İadesi	43
9.3.	İade Talepleri Başvuru Şekli	44
9.4.	Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS)	45
10.	2022 TAKVİM YILI GELİRLERİNE UYGULANACAK VERGİ TARİFESİ	46
11.	YILLIK BEYANNAMEDE TARH İŞLEMLERİ	47
11.1.	Tarh Yeri	47
11.2.	Tarhiyatın Muhatabı	48
11.3.	Vergilendirme Dönemi	48
11.4.	Tarh Zamanı	49
12.	YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ	49
13.	VERGİNİN ÖDEME ZAMANI VE ŞEKLİ	50
14.	BEYANNAMEYE EKLENECEK BİLDİRİM VE BELGELER	51
15.	BEYANNAME VERMEYENLERE UYGULANACAK YAPTIRIMLAR	52
16.	GERÇEK USULDE TİCARİ KAZANCIN BEYANINA İLİŞKİN ÖRNEKLER	52

GİRİŞ

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre, gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir. Gelir vergisine tabi gelir unsurları; ticarî kazanç, zirai kazanç, ücret, serbest meslek kazancı, gayrimenkul sermaye iradı, menkul sermaye iradı ve diğer kazanç ve iratlardan oluşmaktadır.

Bu Rehberde, 2022 takvim yılında ticari kazanç elde eden mükelleflere yönelik olarak; ticari kazancın kapsamı, tespiti, hesaplanması sırasında indirilebilecek ve indirilemeyecek giderler, vergiden istisna edilen kazanç konuları ile yıllık beyannameye dahil edilen kazanç ve iratlardan yapılacak indirimler, gelir vergisinde mahsup ve iadeler, tarh işlemleri, vergi tarifesi, beyannamenin verilme zamanı ve verginin ödenmesi gibi konularda açıklamalar yer almaktadır. Ayrıca, gerçek usulde ticari kazancın beyanına ilişkin örneklere de yer verilmiştir.

1. TİCARİ FAALİYETİN KAPSAMI

Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazanç olup, aşağıda sayılan faaliyetlerden elde edilecek gelirler her durumda ticari kazanç olarak vergilendirilir.

1. Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden,
2. Coberlik işlerinden (Coberlik; borsaya kayıtlı olarak ve kendi nam ve hesabına hisse senedi ve tahvil alım satımı yapılmasıdır.),
3. Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden,
4. Gayrimenkullerin alım, satım ve inşaa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden,

5. Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden,
6. Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından elde edilen kazançlar,
7. Dış protezciliğinden elde edilen kazançlar.

“ Ticari veya zirai faaliyetle iştigal eden kolektif şirketlerde ortakların, adi veya eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların, ortaklık kârından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç olarak vergiye tabi tutulmaktadır. ”

1.1. Ticari Faaliyetin Özellikleri

Bir faaliyetin ticari faaliyet olarak değerlendirilebilmesi için taşıması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Buna göre;

- Faaliyetin yerine getirilmesinin sermaye ve emeğe dayanıyor olması,
- Faaliyetin devamlı olması (Bir takvim yılı içerisinde birden fazla tekrarlanan veya birden fazla takvim yılında tekrarlanan işlemlerde de devamlılık olduğu varsayılacaktır.),
- Gelir getirici faaliyetlerin bir organizasyon dahilinde yapılmış olması (İşyeri açma, işçi çalıştırılması, ticaret siciline kaydolunması vb.),
- Müessesenin, ticari ve sınai bir müessese şekil ve mahiyetinde olması,

gerekmektedir.

1.2. Şirket Ortaklarının Durumu

Şirket ortaklarının gelir vergisi karşısındaki durumları, ortağı buldukları şirketin şahıs ya da sermaye şirketi olmasına göre farklılık gösterir.

1.2.1. Şahıs Şirketlerinin Ortakları

Şahıs şirketleri; kolektif şirketler ile adi komandit şirketlerdir.

Ticari veya zirai faaliyetle işgal eden kolektif şirketlerdeki ortaklar ile adi komandit şirketlerde komandite ortakların ortaklık kârından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir ve bu ortaklar kendi paylarına düşen kârlarını ayrı ayrı beyan etmek zorundadırlar.

Adi komandit şirketlerin komanditer ortaklarının şirket kazancından aldığı pay, şirketin faaliyet konusu ne olursa olsun vergisi tevkif suretiyle alınmamış menkul sermaye iradidir.

1.2.2. Sermaye Şirketlerinin Ortakları

Sermaye şirketleri; anonim, limited ve eshamlı komandit şirketler olup, bu şirketler kurumlar vergisi mükellefidirler.

Anonim ve limited şirket ortakları ile eshamlı komandit şirketlerin komanditer ortaklarının şirket kazancından elde ettikleri kazançlar kâr payı ve iştirak hisselerinden doğan kazanç sayıldığından bu kazançların menkul sermaye iradı olarak beyan edilmesi gerekmektedir.

Eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların ortaklık kârından aldıkları paylar ise şahsi ticari kazanç olarak gelir vergisine tabidir.

1.2.3. İş Ortaklıkları

İş ortaklığında mükellefiyet şekli ortakların isteğine bırakılmıştır. Dolayısıyla işi üstlenen ortakların talebine bağlı olarak iş ortaklarının mükellefiyet tesisi, kurumlar vergisi kapsamında olabileceği gibi “adi ortaklık” şeklinde de olabilmektedir.

2. TİCARİ KAZANCIN TESPİT ŞEKİLLERİ

Gelir Vergisi Kanununa göre ticaret erbabı, kazancın tespit usulü bakımından ikiye ayrılmaktadır.

- Basit usule tabi olanlar, (Ayrıntılı bilgi için www.gib.gov.tr adresinde bulunan “Kazançları Basit Usulde Tespit Edilen Mükelleflerde Gelir Vergisi İstisnası Rehberi”ne bakınız.)
- Gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlar,

Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde sayılan ticaret erbapları gelir vergisinden muaftır.

2. 1. Gerçek Usulde Vergilendirme

Basit usul koşullarını taşımayan gelir vergisi mükelleflerinin ticari kazançları gerçek usule göre tespit edilir. Gerçek usule tabi mükellefler tutacakları defterler yönünden iki sınıfa ayrılırlar:

- Birinci sınıf tacirler (Bilanço esasına göre defter tutanlar)
- İkinci sınıf tacirler (İşletme hesabı esasına göre defter tutanlar)

2.1.1. Birinci Sınıf Tacirler (Bilanço Esasına Göre Defter Tutanlar)

Aşağıda yazılı tüccarlar bilanço esasına göre defter tutarlar;

- Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanlardan yıllık alışları veya satışları tutarları Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinde belirtilen miktarlardan fazla olanlar (2022 takvim yılı için yıllık alımlarda 400.000 TL veya yıllık satışlarda 570.000 TL, 2023 takvim yılı için yıllık alımlarda 890.000 TL veya yıllık satışlarda 1.270.000),
- Diğer işlerle uğraşanlardan bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinde belirtilen miktarı aşanlar (2022 takvim yılı için 200.000 TL, 2023 takvim yılı için 440.000 TL),
- Yukarıda yazılı işleri beraber yapanlardan gayrisafi iş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinde belirtilen miktarı aşanlar (2022 takvim yılı için 400.000 TL, 2023 takvim yılı için 890.000 TL),
- Her çeşit ticaret şirketleri,
- Kurumlar vergisine tabi diğer tüzel kişiler,
- Kendi istekleri ile bilanço esasına göre defter tutanlar.

Birinci sınıf tacirler, hesaplarını bilanço esasında tutacakları defterlerde takip ederler.

Bilanço esasına göre ticari kazanç, mali bilançolar üzerinden hesap dönemi sonunda ve başındaki öz sermaye tutarları arasındaki farktır.

Ayrıca; hesap dönemi içinde söz konusu işletmenin sahip veya sahiplerince;

- İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir,
- İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Dönem sonundaki öz sermayenin dönem başındakine göre fazla olan kısmı o dönemin ticari kazancı sayılır. Tersi durumda ise fark, zararı gösterir.

2.1.2. İkinci Sınıf Tacirler (İşletme Hesabı Esasına Göre Defter Tutanlar)

Birinci sınıf tacirlerle ilgili şartları taşımayanlar, ikinci sınıf tacir sayılırlar ve işletme hesabına göre defter tutarlar.

İkinci sınıf tacirler, kazançlarını işletme hesabı esasında tespit ederler. Bu usulde kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılatlarla giderler arasındaki müspet farktan oluşur. Giderlerin daha fazla olması halinde zarar söz konusudur.

Ayrıca; işletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin 01/01/2019 tarihinden itibaren kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına, bu kayıtlardan mükelleflerin defterlerinin elektronik olarak oluşturulması, saklanmasına ve ibrazına vergi beyannameleri, bildirim ve dilekçelerin elektronik olarak verilebilmesine, elektronik ortamda belge düzenlenebilmesine imkân tanıyan ve bu kapsamda olan mükelleflerin Gelir İdaresi Başkanlığı veri tabanında yer alan diğer bilgilerini mükellefin bilgisine sunan Defter Beyan Sistemini kullanmaları zorunludur.

Defter-Beyan Sisteminin uygulanmaya başlanmasından sonra mükellefiyet tesis ettiren ve söz konusu Sistemi kullanmak zorunda olan mükellefler, kendileri veya aracılık ve sorumluluk yetkisi verdiği kişiler aracılığıyla işe başlama bildirimini verildiği günü izleyen yedinci iş günü mesai saati sonuna kadar gelir vergisi

yönünden bağılı oldukları vergi dairesine başvuru yapacaklardır. Söz konusu başvuru işe başlama bildiriminin verildiği günü izleyen yedinci iş gününün sonuna kadar www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden de yapılabilecektir.

Sisteme, İnteraktif Vergi Dairesi üzerinden elektronik ortamda ya da vergi dairesi aracılığıyla alınan “kullanıcı kodu” ve “şifre” bilgileri ile www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden giriş yapılabilecektir. Sistem üzerinden gelir ve gider kayıtları elektronik ortamda gerçekleştirilebilecek, defterler bu kayıtlardan hareketle elektronik ortamda oluşturulabilecek, saklanabilecek ve beyannameler hazırlanarak onaylanabilecektir.

Defter-Beyan Sistemini meslek mensubu aracılığıyla kullanan mükellefler de Sistemi, herhangi bir işlem yapmadan bilgilenme amacıyla görüntüleme yapmak suretiyle kullanabileceklerdir.

2.1.3. Ticari Kazanç Elde Eden Mükelleflerin Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti Uygulamasından Yararlanması

Ticari kazanç elde eden mükelleflerin; şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde etmeleri ve talep etmeleri hâlinde söz konusu faaliyetlerinden elde ettikleri gayrisafi hasılatlarının (25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 38 inci maddesi kapsamında hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre vergilendirilen mükellefler için hesapladıkları katma değer vergisi dâhil tutarın) %10'u bu faaliyetlerine ilişkin vergiye tabi kazanç olarak esas alınır.

Hasılat esaslı kazanç tespiti uygulamasından yararlanan mükelleflerin:

- Bu faaliyetlerine ilişkin vergiye tabi kazancın tespitinde ilgili faaliyete ilişkin giderler dikkate alınmaz.
- Bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına herhangi bir indirim veya istisna uygulanmaz.

- Bu faaliyetlerine ilişkin gider veya maliyetleri, vergiye tabi diğer kazanç veya iratlarının tespitinde dikkate alınmaz.
- Bu kazançları dışındaki beyana tabi diğer kazanç veya iratları hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.
- İki yıl geçmedikçe bu usulden çıkmaları mümkün değildir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrası hükümleri uyarınca bir takvim yılı içinde iki kez ceza kesilen mükellefler, cezanın kesildiği ve takip eden iki takvim yılına ait kazançları için hasılat esaslı kazanç uygulamasından yararlanamaz.

Bu konuya ilişkin 309 Seri No.lu Gelir Vergisi Tebliğinde ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

2.2. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilecek Giderler

Gelir, safi tutarları üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır. Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesine göre, safi tutarı tespit edebilmek için, gayri safi hasılatтан indirilebilecek giderler aşağıda yer almaktadır.

1. Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler;

(İhracat, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan mükellefler, bu bentte yazılı giderlere ilaveten bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hâsılâtın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri de indirebilirler.),

(Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralınması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak

üzere, kiralama yoluyla edinilen binek otomobillerinin her birine ilişkin aylık kira 8.000 TL'lik (2023 takvim yılı için 17.000 TL) kısmı ile binek otomobillerinin iktisabına ilişkin özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi toplamının en fazla 200.000 TL'lik (2023 takvim yılı için 440.000TL) kısmı gider olarak dikkate alınabilir.

2. Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilatında iâşe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı (Bu primlerin ve aidatın istirdat edilmemek üzere Türkiye'de kain sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmiş olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliği haiz bulunmaları şartıyla), 27 nci maddede yazılı giyim giderleri,
3. İş ile ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar,
4. İş ile ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri (Seyahat maksadının gerektirdiği süreye maksur olmak şartıyla),
5. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri,

(Şu kadar ki faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere, binek otomobillere ilişkin giderlerin en fazla %70'i indirilebilir.),

6. İşletme ile ilgili olmak şartıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar,

7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (İşletmeye dahil olan gayrimenkulün iktisadi değerini artırıcı niteliği olan ısı yalıtımı ve enerji tasarrufu sağlamaya yönelik harcamalar, yapıldığı yılda doğrudan gider yazılabilir.),

(Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere, özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi hariç ilk iktisap bedeli 230.000 TL'yi (2023 takvim yılı için 500.000 TL), söz konusu vergilerin maliyet bedeline eklendiği veya binek otomobilin ikinci el olarak iktisap edildiği hâllerde, amortismanına tabi tutarı 430.000 TL'yi (2023 takvim yılı için 950.000 TL) aşan binek otomobillerinin her birine ilişkin ayrılan amortismanın en fazla bu tutarlara isabet eden kısmı gider yazılabilir. Bu hükmün uygulanmasında binek otomobilin iktisap edildiği tarihte yürürlükte olan tutar dikkate alınır.)

8. İşverenlerce, Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar (Ödenen aidatın bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çıplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz),
9. İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları

(İşverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen ve ücretle ilişkilendirilmeksizin ticari kazancın tespitinde gider olarak indirim konusu yapılacak katkı paylarının toplamı, ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz. Gerek işverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları, gerekse bu Kanunun 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi kapsamında indirim konusu yapılacak prim ödemelerinin toplam tutarı, ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz.),

Ticari kazanç sahibi gelir vergisi mükelleflerinin kendileri için ödemiş oldukları bireysel emeklilik katkı payları safi ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınamaz. Söz konusu gider hakkı sadece ticari faaliyette istihdam edilen ücretli personel için ticari kazanç sahiplerince ödenen katkı paylarıyla sınırlıdır.

10. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli,
11. Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen işbaşı eğitim programlarından faydalananlara, programı yürüten işverenlerce fiilen ödenen tutarlar. (Bu kapsamda işverenler tarafından ticari kazancın tespitinde ücretle ilişkilendirilmeksizin her bir katılımcı itibarıyla indirim konusu yapılacak tutar aylık olarak asgari ücretin brüt tutarının yarısını aşamaz.)

Bağ-Kur primleri sosyal güvenlik mevzuatı uyarınca ödenmiş olması şartıyla beyan edilen ticari kazançla sınırlı olmak üzere indirim konusu yapılabilecektir.

2.3. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler

Ticari kazancın tespitinde aşağıda yazılı ödemeler gider olarak indirilemez;

1. Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen (eşya, mal vb.) aldıkları sair değerler (Aynen alınan değerler emsal bedeli ile değerlendirilerek teşebbüs sahibinin çektiklerine ilave olunur.),
2. Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar,
3. Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler,

4. Teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap veya diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler,
5. 1, 2, 3 ve 4 üncü bentlerinde yazılı olan işlemler hariç olmak üzere, teşebbüs sahibinin, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bedel veya fiyatlar üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunması halinde, emsallere uygun bedel veya fiyatlar ile teşebbüs sahibince uygulanmış bedel veya fiyat arasındaki işletme aleyhine oluşan farklar işletmeden çekilmiş sayılır.

Teşebbüs sahibinin eşi, üstsoy ve altsoyu, üçüncü derece dahil yansoy ve kayın hısımları ile doğrudan veya dolaylı ortağı bulunduğu şirketler, bu şirketlerin ortakları, bu şirketlerin idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından kontrolü altında bulunan diğer şirketler ilişkili kişi sayılır. Bu bent uygulamasında, imalat ve inşaat, kiralama ve kiraya verme, ödünç para alınması veya verilmesi, ücret, ikramiye ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler, her hâl ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir.

İşletmeden çekilmiş sayılan farklar, ilişkili kişi tarafından beyan edilmiş gelir veya kurumlar vergisi matrahının hesabında dikkate alınmış ise ilişkili kişinin vergilendirme işlemleri buna göre düzeltilir. İlişkili kişiler ve bu kişilerle yapılan işlemler hakkında bu maddede yer almayan hususlar bakımından, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 13 üncü maddesi hükmü uygulanır.

6. Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar (Akitlerde ceza şartı olarak derpiş edilen tazminatlar, cezai mahiyette tazminat sayılmaz.),
7. Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklâm giderleri,

8. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları,
9. Kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Cumhurbaşkanınca kararlaştırılan kısmı, (3490 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 1/1/2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi kazançlarına uygulanmak üzere bu oran %10 olarak belirlenmiştir.)
10. Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri,
11. 7394 sayılı Kanun ile 15/4/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere eklenen hükme göre; 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun ek 4 ncü maddesi kapsamında hakkında reklam yasağı uygulananlara verilen reklamların giderleri.

Yukarıdaki bentlerin uygulanmasında, kolektif şirketlerin ortakları ile adi ve eshamlı komandit şirketlerin komandite ortakları teşebbüs sahibi olarak kabul edilir.

2.4. Diğer Kanunlara Göre İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler

Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun;

- (II) sayılı tarifesinde yer alan taşıtlar,

- Motorlu taşıtlar vergisi kanunundaki tarifelerde yer alan taşıtlardan sadece ticari maksatla kullanılan uçak ve helikopterler,
- Taşıt kiralama faaliyeti ile uğraşan işletmelerin bu amaçla kiraya verdikleri taşıtların motorlu taşıtlar vergileri,

gider yazılabilir.

3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanuna göre birinci ve ikinci sınıf tacirler satın aldıkları her bir ödeme kaydedici cihaz için %100'e kadar amortisman oranı seçebilirler. Amortisman ayırma imkanı bulunmayanlar ise alış bedelinin tamamını vergiye tabi kazançlarının tespitinde indirim konusu yapabilirler.

Özel İletişim ve Şans Oyunları Vergilerinin ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

7417 sayılı Kanun kapsamında bildirilen veya beyan edilen varlıklar nedeniyle ödenen vergiler, hiçbir suretle gider yazılamayacak ve başka bir vergiden mahsup edilemeyecektir.

7417 sayılı kanun kapsamında kanuni defter kayıtlarına alınan varlıkların daha sonra elden çıkarılmasından doğan zararlar, gelir veya kurumlar vergisi uygulaması bakımından gelirin veya kurum kazancının tespitinde gider veya indirim olarak kabul edilmeyecektir.

2.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinin Vergilendirilmesi

2.5.1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşinin Özellikleri

Bir yıldan fazla süren (birden fazla takvim yılına yaygın) inşaat ve onarma işlerinden elde edilen kazançlar için bitiminde tespit edilir, tamamı o yılın geliri sayılarak takip eden yılın **Mart ayının 31 inci günü akşamına kadar (1-31 Mart)** beyan edilir.

Bir işin yıllara yaygın inşaat ve onarma işi kapsamında değerlendirilebilmesi için aşağıdaki koşulları taşıması gerekmektedir:

- Faaliyet konusu inşaat (dekapaj işleri dahil) ve onarma işi olmalıdır.
- İnşaat ve onarma işi başkalarının hesabına ve taahhüde bağlı olarak yapılmalıdır.
- İnşaat ve onarma işi birden fazla takvim yılına sirayet etmelidir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarma işi kapsamına giren işlerde, inşaat ve onarma işinin başlangıç ve bitim tarihi önem arz etmektedir. Bu çerçevede;

- Yapılan sözleşmede yapılacak işin yer teslimi öngörölmüş ise yerin teslim edildiği tarih,
- Sözleşmede yer teslim tarihi belirtilmemiş ise sözleşmede belirtilen işin başlangıç tarihi,
- Sözleşmede bunların hiçbiri belirtilmemiş ise sözleşme tarihi,

işin başlangıç tarihi olarak kabul edilir.

Ayrıca;

- Geçici ve kesin kabule tabi olan işlerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarih,
- Geçici ve kesin kabul usulüne tabi olmayan işlerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih,

işin bitim tarihi olarak kabul edilir.

2.5.2. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinde Ortak Genel Giderlerin Dağıtımı

Yıllara yaygın inşaat ve onarma işi yapan mükellefler, her inşaat ve onarım işine ait hasılat ve giderlerini ayrı bir defterde veya tutmakla yükümlü oldukları defterlerin ayrı sayfalarında göstermek ve kâr-zararlarını ayrı ayrı saptamak zorundadırlar.

Hangi işle ilgili olduğu saptanamayan veya bütün işler için yapılan giderler ortak genel gider olarak kabul edilip yapılan işlere dağıtılırlar.

Yıl içinde birden fazla inşaat ve onarma işinin birlikte yapılması halinde her yıla ait müşterek genel giderler bu işlere ait harcamaların (enflasyon düzeltmesi yapılan dönemlerde düzeltilmiş tutarlarının) birbirine olan nispeti dahilinde dağıtılacaktır.

Tek veya birden fazla inşaat ve onarma işi diğer işlerle birlikte yapılıyor ise, her yıla ait müşterek genel giderler bu işlere ait harcamalar ile diğer işlere ait satış veya hasılat tutarlarının (enflasyon düzeltmesi yapılan dönemlerde bunların düzeltilmiş tutarlarının) birbirlerine olan nispeti dahilinde dağıtılacaktır.

2.5.3. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinde Amortismanların Dağıtımı

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde veya bu işlerin diğer işlerle birlikte yapılması halinde ortak olarak kullanılan makine, tesisat ve ulaştırma araçlarının amortismanları bunların her bir işte kullanıldıkları gün sayısına göre inşaat ve onarma işlerinin maliyetlerine dağıtılır.

Amortisman dağıtımında aşağıdaki konulara dikkat edilmelidir:

- Mobilya, hesap ve yazı makinesi gibi büro malzemelerinin amortismanı, ortak genel giderlere eklenerek dağıtımına tabi tutulur.
- Tesisat, makine ve ulaştırma araçlarının kullanılmayıp boş kaldığı günlere isabet eden amortismanları, ortak genel giderlere eklenerek dağıtımına tabi tutulur. Söz konusu araçların kullanılmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı işlere pay verilmez.

2.5.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinde Tevkifat Uygulaması

Vergi kesintisi yapmak mecburiyetinde olanlar, yıllara yaygın inşaat ve onarma işini yapanlara (kurumlar dahil) ödedikleri hakediş bedellerinden hakediş sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben (avans olarak ödenenler dahil), %5 nispetinde (3491 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yapılan değişikliğe göre 1/3/2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere) vergi kesintisi yapmakla yükümlüdürler.

Sözleşme yapılırken işin yıl içinde bitmesinin öngörülmesine rağmen sonraki yıla sarkan işlerde, yeni sözleşmenin veya sözleşmede değişikliğin yapıldığı ya da işin fiilen yıllara yaygın hale geldiği tarihten sonra yapılan hakediş ödemelerinden vergi kesintisi yapılması gerekir.

Diğer taraftan, geçici kabulden sonra kesin kabulü sağlamak üzere yapılan işler nedeniyle alınan hakedişler, biten inşaat işiyle ilgilendirilmeksizin elde edildikleri yılın kâr veya zararının tespitinde dikkate alınırlar ve gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmazlar.

Kesilen bu vergiler verilecek yıllık gelir vergisi beyannamesinde bildirilen kazanç üzerinden hesaplanacak gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilir. Mahsup neticesinde, mükellefe iadesi gereken bir vergi tutarının olması halinde bu tutar, mükellefin talebi doğrultusunda diğer vergi borçlarına mahsup edilir. Mükellefin vergi borcunun olmaması halinde nakden iade yapılır.

3. TİCARİ KAZANCIN İSTİSNALARI

3.1. PTT Acentalarında Kazanç İstisnası

PTT acentalığı faaliyetinden elde edilen kazançlar, gelir vergisinden istisna edilmiştir. Ancak, bu kazanç istisnasının Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şumulü yoktur.

3.2. Sergi ve Panayır İstisnası

Dar mükellefiyete tabi olanların hükümetin izni ile açılan sergi ve panayırılarda yaptıkları ticari faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar, Türkiye’de başkaca iş yeri ve daimi temsilcileri bulunmaması şartıyla gelir vergisinden istisna edilmiştir.

3.3. Serbest Bölgelerde Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

5084 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 06/02/2004 tarihinden önce faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış mükelleflerin serbest bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler dolayısıyla elde ettikleri kazançları, faaliyet ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere; gelir vergisinden müstesnadır. Anılan Kanunun geçici 3 üncü maddesinde 5810 sayılı Kanunla değişiklik yapılarak Avrupa Birliği’ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgede imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları gelir vergisinden istisna edilmiştir. Bu istisnanın 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi ile 5520 sayılı Kanunun 15 inci ve 30 uncu maddeleri uyarınca yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

Söz konusu istisna kapsamına 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine 6772 sayılı Kanunun 7 inci maddesiyle 24/02/2017 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; serbest bölgelerde, bakım, onarım, montaj, demontaj, elleçleme, ayrıştırma, ambalajlama, etiketleme, test etme, depolama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan ve hizmetin tamamını Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara veren hizmet işletmelerinin, söz konusu hizmetlere konu malların serbest bölgelerden Türkiye’ye herhangi bir şekilde girişi olmaksızın yabancı bir ülkeye gönderilmesi şartıyla bu hizmetlerden elde ettikleri kazançlar da istisna kapsamına dahil edilmiştir.

3.4. Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası

Özel kreş ve gündüz bakımevleri ile okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının işletilmesinden elde edilen kazançlar, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde **beş vergilendirme dönemi** gelir vergisinden istisna edilmiştir. İstisna, kreş ve gündüz bakımevleri ile okulların faaliyete geçtiği vergilendirme döneminden itibaren beş vergilendirme dönemi için geçerlidir.

Söz konusu istisna uygulamasına ilişkin açıklamaların yer aldığı 254 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, 295 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile değişiklik yapılmıştır. 295 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin yayımlandığı 23/12/2016 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren söz konusu değişiklikle birlikte Gelir Vergisi Kanununun 20 nci maddesinde yer alan eğitim ve öğretim işletmelerinde kazanç istisnasından yararlanmak için Gelir İdaresi Başkanlığına **başvuru şartı aranmamakta olup**, mükellefler 254 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan açıklamalar çerçevesinde, kendilerine verilen kurum açma izin belgesiyle faaliyete geçtikleri vergilendirme döneminden itibaren söz konusu istisnadan yararlanabilecektir.

Bahse konu istisnadan faydalanan özel eğitim ve öğretim işletmelerinin, elde ettikleri kazançlarına ilişkin olarak yıllık gelir vergisi ve geçici vergi beyannamesi vermesi gerekmekte olup istisna kapsamındaki söz konusu kazançlar yıllık gelir vergisi beyannamesinde “istisna edilen kazançlara ilişkin bildirim” bölümüne, geçici vergi beyannamelerinde ise “istisnalar” bölümüne dahil edilecektir.

3.5. Genç Girişimcilerde Kazanç İstisnası

Ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla 29 (yirmi dokuz) yaşını doldurmamış tam mükellef gerçek

kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının **75.000 TL**'ye kadar olan kısmı, her yıl için ayrı ayrı dikkate alınarak aşağıda belirtilen şartlar dahilinde gelir vergisinden istisna tutulmaktadır.

İstisnadan yararlanılabilmesi için;

1. Mükelleflerin işe başlamayı kanuni süresi içerisinde bildirmeleri,
2. İşte bilfiil çalışılması ya da işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi (Çıracak, kalfa veya yardımcı işçi çalıştırmak ya da seyahat, hastalık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak işinde bilfiil çalışmamak bu şartı bozmaz.),
3. Faaliyetin adi ortaklık veya şahıs şirketi bünyesinde yapılması hâlinde tüm ortakların işe başlama tarihi itibarıyla anılan madde kapsamındaki şartları taşıması,
4. Ölüm nedeniyle faaliyetin eş ve çocuklar tarafından devralınması hâli hariç olmak üzere, faaliyeti durdurulan veya faaliyetine devam eden bir işletmenin ya da mesleki faaliyetin eş veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya kayın hısımlarından devralınmamış olması,
5. Mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyete sonradan ortak olunmaması,

gerekmektedir.

İstisna kapsamındaki faaliyetlerden kazanç elde edilmemesi veya istisna haddinin altında kazanç elde edilmesi hallerinde dahi yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmesi gerekmektedir.

Bu istisnanın, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye etkisi yoktur.

“

Bir vergilendirme döneminde yıllık 75.000 TL istisna tutarının altında kazanç elde edilmesi durumunda, istisnadan yararlanılamayan tutar ertesi yıla devredilmez.

”

3.6. Basit Usulde Tespit Olunan Kazançlarda Gelir Vergisi İstisnası

Kazançları basit usulde tespit olunan mükelleflerin 46 ncı maddeye göre tespit edilen kazançları gelir vergisinden istisnadır. 2022 yılında elde edilen kazançlar gelir vergisinden istisna olup bu kazançlar için yıllık beyanname verilmeyecektir.

3.7. Sosyal İçerik Üreticiliği ile Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası

İnternet ortamındaki sosyal ağ sağlayıcıları üzerinden metin, görüntü, ses, video gibi içerikler paylaşan sosyal içerik üreticilerinin bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar ile akıllı telefon veya tablet gibi mobil cihazlar için uygulama geliştirenlerin elektronik uygulama paylaşım ve satış platformları üzerinden elde ettikleri kazançlar gelir vergisinden istisnadır

İstisnadan faydalanılabilmesi için Türkiye’de kurulu bankalarda bir hesap açılması ve bu faaliyetlere ilişkin tüm hasılatın bu hesap aracılığıyla tahsil edilmesi gerekmektedir.

Bankalar, bu kapsamda açılan hesaplara aktarılan hasılat tutarı üzerinden, aktarım tarihi itibarıyla %15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapacaklar ve tevkif edilen vergileri muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile takip eden ayın yirmi altısına kadar beyan edip ödemekle yükümlüdürler. Bu tutar üzerinden 94 üncü madde kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

Mükelleflerin, diğer faaliyetlerinden kaynaklı gelirlerinin olması, bu istisnadan faydalanmalarına engel değildir.

İstisna kapsamında ki kazançları toplamı 2022 takvim yılı için 880.000 TL’yi (2023 takvim yılı için 1.900.000 TL’yi) aşanlar ile faaliyete ilişkin tüm hasılatlarını

belirtilen şartlara göre tahsil etmeyenler bu istisnadan faydalanamazlar. Bu durumda olanların, 94 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında tevkifat yapma yükümlülüğü yoktur.

İstisnaya ilişkin şartların taşınmadığının tespit edilmesi durumunda eksik tahakkuk etmiş olan vergi, vergi ziyai cezası kesilmek suretiyle gecikme faiziyle birlikte tahsil edilir.

3.8. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan Faaliyetler Sonucu Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

4691 sayılı Kanuna göre teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, münhasıran bu bölgedeki yazılım, tasarım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları faaliyete başlanılan tarihten bağımsız olmak üzere, **31/12/2028** tarihine kadar gelir vergisinden istisna edilmiştir.

3.9. Türk Uluslararası Gemi Siciline Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna

Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesinden ve aynı sicile bir başkası adına tescil edilmek üzere devrinden elde edilen kazançlar gelir vergisinden istisnadır.

Bu kapsamda, Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemi ve yatların 6770 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 27/1/2017 tarihinden itibaren bu sicilden terkin edilerek başka bir sicile kaydedilmek üzere veya başka suretlerle devrinden doğan kazançlar için de bu istisnadan yararlanılabilecektir.

Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların otel veya restoran işletmeciliğinde (yüzer otel veya restoran) kullanılması durumunda bu faaliyet gemi işletmeciliği faaliyeti kapsamında değerlendirilmeyeceğinden, elde edilen kazançların söz konusu istisnalardan yararlandırılması mümkün değildir.

3.10. Sınai Mülkiyet Haklarından Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan buluşların; kiralanması neticesinde elde edilen kazançların ve iratların, devri veya satışı neticesinde elde edilen kazançların, Türkiye’de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları halinde elde edilen kazançların, Türkiye’de gerçekleştirilen üretim sürecinde kullanılması sonucu üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların patentli veya faydalı model belgeli buluşa atfedilen kısmının %50’si gerekli şartların yerine getirilmesi halinde 1/1/2015 tarihinden itibaren gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Bu istisnanın uygulanmasında temel şart, kazanç ve iradın elde edildiği buluşlara ilişkin araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetlerinin Türkiye’de gerçekleştirilmiş olmasıdır. Buluşa yönelik hakların ihlal edilmesi neticesinde elde edilen gelirler ile buluş nedeniyle alınan sigorta veya diğer tazminatlar da istisna kapsamındadır.

Bu madde kapsamında istisna uygulamasından yararlanan mükellefler, 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında yer alan istisna uygulamasından ayrıca yararlanamaz.

3.11. Yatırım İndirimi

Yatırım indirimi istisnası uygulaması 5479 sayılı Kanun ile 01/01/2006 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmış fakat geçiş dönemine ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 69 uncu madde ile düzenlemeler yapılmıştır.

Ancak, 6009 sayılı Kanunla 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun geçici 69 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen “*Şu kadar ki, vergi matrahlarının tespitinde yatırım indirimi istisnası olarak indirim konusu yapılacak tutar, ilgili kazancın %25’ini aşamaz*” hükmü, Anayasa Mahkemesi’nin 9/2/2012 tarihli ve Esas No:2010/93 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve gerekçeli iptal kararı Resmi Gazete’de yayımlanana kadar yürürlüğü durdurulmuştur.

26/7/2013 tarihli ve 28719 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan söz konusu Anayasa Mahkemesi kararına göre 2011 ve takip eden vergilendirme dönemlerinde elde edilen ticari kazançlara anılan hüküm çerçevesinde herhangi bir sınırlama olmaksızın yatırım indirimi istisnası uygulanabilecektir.

3.12. Yabancı Paraların ve Altın Hesaplarının Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüştürülmesinden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükelleflerinin 31/12/2021 tarihli bilançolarında yer alan yabancı paralarını 31/12/2023 tarihine kadar Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda oluşan kur farkı kazançlarının, geçici vergi dönemi sonu değerlemesiyle Türk lirasına çevrildiği tarih arasına isabet eden kısmı ile dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar gelir vergisinden müstesnadır.

Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükelleflerinin 31/12/2021 tarihli bilançolarında yer alan altın hesabı ile bu tarihten sonra açılacak işlenmiş ve hurda altın karşılığı altın hesabı bakiyelerini 31/12/2023 tarihine kadar Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda Türk lirasına çevrildiği tarihte oluşan kazançlar ile dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar gelir vergisinden müstesnadır.

Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükelleflerinin 31/3/2022 tarihli bilançolarında yer alan yabancı paralarını 31/12/2023 tarihine kadar Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı

en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda söz konusu hesapların dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar gelir vergisinden müstesnadır. Cumhurbaşkanı bu istisnayı 31/12/2023 tarihine kadar her bir geçici vergi veya yıllık hesap dönemleri sonu itibarıyla gelir vergisi mükelleflerinin bilançolarında yer alan yabancı paralar için ayrı ayrı veya birlikte uygulamaya yetkilidir. Cumhurbaşkanı, 30/6/2022, 30/9/2022 ve 31/12/2022 tarihli bilançolarda yer alan yabancı paralar itibarıyla uygulamaya yönelik yetkisini kullanmış olup, konuya ilişkin ayrıntılı açıklamalara 19 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde yer verilmiştir.

Söz konusu istisnalar 31/12/2023 tarihine kadar vade sonunda yenilenen hesaplara da uygulanır.

3.13. Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Kapsamında Düzenlenen Ürün Senetlerinde Kazanç İstisnası

10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar 31/12/2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

İstisna edilen bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde kapsamında tevkifat yapılmaz. Münhasıran bu kazançlar için gelir vergisi mükelleflerince yıllık beyanname verilmez, bu kazançlar verilecek beyannamelere dahil edilmez.

4. YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ VE GELİRİN TOPLANMASI

Gelir Vergisi Kanununda sayılan gelir unsurlarından bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratlar, aksine hüküm olmadıkça, mükellefler tarafından yıllık beyanname ile beyan edilir. Beyan edilmesi gereken gelirlerin yıllık beyannamede toplanarak beyan edilmesi zorunludur.

Ticari faaliyette bulunan mükellefler kazanç elde etmemiş olsalar bile yıllık beyanname vermek zorundadırlar. Beyannameye eklenmesi zorunlu olan başka gelir unsurlarının da bulunması halinde Gelir Vergisi Kanununun 85 ve 86 ncı maddelerinde belirtilen esaslara ve söz konusu gelirlerin beyanına ilişkin özel hükümlere göre işlem yapılması gerekmektedir.

5. ZARARLARIN KÂRLARA TAKAS VE MAHSUBU

Gelirin toplanmasında gelir unsurlarının bazılarında doğan zararlar (Gelir Vergisi Kanununun 80 inci maddesinde yazılı diğer kazanç ve iratlardan doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir. Buna göre;

Zarar Olarak Mahsup Edilecek Olanlar:

- Diğer kazanç ve iratlar dışındaki kazanç ve iratlardan doğan zararlar,
- Yurt dışındaki faaliyetten doğan zararlar (İlgili ülke mevzuatına göre denetim yetkisi verilen kuruluşlarca rapora bağlanmalı ve bu raporun aslı ile tercüme edilmiş bir örneği Türkiye'deki ilgili vergi dairesine ibraz edilmelidir.)

Zarar Olarak Mahsubu Yapılamayacak Olanlar:

- Diğer kazanç ve iratlardan doğan zararlar,
- Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede meydana gelen eksilmeler,
- Gelir vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili zararlar.

Yurtdışı Faaliyetlerden Doğan Zararların Mahsubu:

Tam mükellefiyete tabi kişiler, yurt dışı faaliyetlerinden doğan zararlarını, faaliyette bulunulan ülkenin mevzuatına göre denetim yetkisi verilen kuruluşlarca rapora bağlanması ve raporun aslı ve tercüme edilmiş bir örneğinin Türkiye'deki ilgili vergi dairesine ibrazı halinde mahsup edebileceklerdir.

Türkiye'de mahsup edilen yurt dışı zararın, ilgili ülkede de mahsup edilmesi halinde, Türkiye'deki beyannameye dahil edilecek yurt dışı kazanç, mahsuptan önceki tutar olacaktır.

Türkiye'de gelir vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili yurt dışı zararlar, yurt içindeki kazanç ve iratlardan mahsup edilmez.

“

Geçmiş yıllarda oluşan ve mahsup edilemeyen zararların cari yıl kazançlarından mahsubu mümkündür. Arka arkaya 5 yıl içinde mahsup edilmeyen zarar bakiyesi takip eden yıllara devredilemez. Envantere dahil olmayan gayrimenkullerin satışından doğan zararların mahsubu mümkün değildir.

”

6. GEÇİCİ VERGİ

Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri cari vergilendirme döneminin gelir vergisine mahsup edilmek üzere, ilk dokuz ayı için belirlenen üçer aylık dönemler halinde tespit edilecek kazançları üzerinden %15 oranında geçici vergi öderler.

Geçici Vergi Kapsamına Girmeyen Kazançlar ve Mükellefler:

- Basit usulde tespit edilen ticari kazançlar,

- Yıllara yaygın inşaat ve onarma işlerinden elde edilen kazançlar,
- Noterlik görevini ifa ile mükellef olanların bu işlerden sağladıkları kazançlar.

2022 Yılı Geçici Vergi Dönemleri:

Hesap Dönemi Takvim Yılı Olanlar

DÖNEMLER*	BEYAN VE ÖDEME ZAMANI
Ocak-Şubat - Mart	17 Mayıs
Nisan-Mayıs - Haziran	17 Ağustos
Temmuz - Ağustos - Eylül	17 Kasım

* (7338 sayılı Kanun uyarınca yapılan değişiklik ile 2022 takvim yılından itibaren uygulanmak üzere dördüncü geçici vergilendirme dönemi beyannamesi verilmeyecektir.)

Özel Hesap Dönemi Tayin Edilenler

Özel hesap döneminin başlangıç tarihinden itibaren üçer aylık dönemler olarak hesaplanır. Üçer aylık dönemi izleyen ikinci ayın 17'si beyan ve ödeme zamanı olacaktır.

7. YILLIK BEYANNAMEYE DAHİL EDİLEN KAZANÇ VE İRATLARDAN YAPILACAK İNDİRİMLER

Yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlere ilişkin indirimler, Gelir Vergisi Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilmiştir. Gelir vergisi matrahının tespitinde gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden aşağıda belirtilen indirimlerin yapılabilmesi için yıllık beyanname ile bildirilecek bir gelirin bulunması ve yapılacak indirimlerin ilgili mevzuatta belirtilen şartları taşıması gerekmektedir.

İndirim konusu yapılacak tutarın hesaplanmasında beyan edilen gelir olarak, yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan indirimler ve geçmiş yıl zararları düşülmeden önceki tutar esas alınacaktır.

Ticari kazançtan indirim konusu yapılabilecek hususlar şunlardır;

- Hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'si ve şahıs sigorta primleri,
- Eğitim ve sağlık harcamaları,

Mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları, beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla indirim konusu yapılabilir.

- Tam mükellef gerçek kişilerin dolaylı temsilci olarak yetkili kılınan Posta İdaresi ya da hızlı kargo taşımacılığı yapan şirketler tarafından düzenlenen elektronik ticaret gümrük beyannamesiyle gerçekleştirdikleri mal ihracından elde ettikleri kazançların %50'si (1/1/2021 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere),
- Beyan edilecek gelirden sınırlı olarak indirilebilecek bağış ve yardımlar ile tamamı indirilebilecek bağış ve yardımlar,
- Sponsorluk harcamaları,
- Cumhurbaşkanınca başlatılan yardım kampanyalarına makbuz karşılığı yapılan aynı ve nakdi bağışlar,
- İktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımlar,

- Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların indirimi,
- Yurt dışında mukim kişi ve/veya kurumlara Türkiye’de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan hizmetlerden sağlanan kazancın %50 si,
- Korumalı iş yeri indirimi,
- Bireysel katılım yatırımcısı indirimi,
- 5746 sayılı Kanun kapsamındaki Ar-Ge ve tasarım indirimi,
- Diğer kanunlara göre tamamı indirilecek bazı bağış ve yardımlar;
 - ◆ 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa göre yapılan bağışlar,
 - ◆ 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanuna göre yapılan bağışlar,
 - ◆ 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa göre yapılan bağışlar,
 - ◆ 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununa göre yapılan bağışlar,
 - ◆ 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar,
 - ◆ 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa göre bağış ve yardımlar,
 - ◆ 3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar,
 - ◆ 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa göre yapılan bağışlar,

- ◆ 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanununa göre kurulan ormanlarda, ağaçlandırma, bakım ve koruma masrafları,
- ◆ 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar,
- ◆ 6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanuna göre yapılan bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamaları,
- ◆ 6569 sayılı Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna göre yapılan bağış ve yardımlar,
- ◆ 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanuna göre yapılan bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamaları,
- ◆ 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna göre yapılan bağış ve yardımlar.

Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın varsa mukayyet değeri, yoksa Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre takdir komisyonunca tespit edilecek değeri esas alınır.

8. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE %5 VERGİ İNDİRİMİ

Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 121 inci maddesine göre ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle gelir vergisi mükellefi olan uyumlu mükelleflerin yıllık gelir vergisi beyannameleri üzerinden hesaplanan verginin %5'i, ödenmesi gereken gelir vergisinden indirilir.

Söz konusu indirimden faydalanmak için;

- İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıla ait vergi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş (Kanuni süresinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla veya pişmanlıkla verilen beyannameler bu şartın ihlali sayılmaz.) olması,
- (1) numaralı bentte belirtilen süre içerisinde kesinleşmiş olması koşuluyla vergi beyannamelerindeki vergi türleri itibarıyla ikmalen, re'sen veya idarece yapılmış bir tarhiyat bulunmaması (Kesinleşen tarhiyatların, indirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl için geçerli olan, yıllık indirim tutar sınırının %1'ini aşmaması durumunda bu şart ihlal edilmiş sayılmaz.),
- İndirimin hesaplanacağı beyannamenin verildiği tarih itibarıyla, (1) numaralı bent kapsamındaki vergi beyannameleri üzerine tahakkuk eden vergilerin ödenmiş olması (Ödemenin, ilgili mevzuatı gereği istenilen bilgi ve belgelerin tam ve eksiksiz olarak ibraz edilmiş olması koşuluyla, vergi kanunları gereği doğan iade alacaklarından mahsuben yapılmış olması ve indirimden yararlanıldıktan sonra söz konusu iade alacağı tutarının mahsuben ödemesi talep edilen vergi borcu tutarının altına düşmesi hâlinde, eksik ödenmiş duruma gelen vergilerin mahsuben ödenmek istenilen tutarın %10'unu aşmaması kaydıyla, eksik ödenmiş vergiler dolayısıyla veya vergi kanunları gereğince, tecil edilerek belirlenen şartların gerçekleşmesine bağlı olarak terkin edilecek vergilerin, şartların sağlanamaması hâlinde kanunlarında belirlenen tecil süresinin sonunu takip eden on beşinci günün bitimine kadar ödenmesi şartıyla, bu şart ihlal edilmiş sayılmaz.), ayrıca, vergi aslı (vergi cezaları ile fer'i alacaklar dâhil) 1.000 TL'nin üzerinde vadesi geçmiş borcun bulunmaması,

şarttır.

Hesaplanan indirim tutarı, her hâl ve takdirde 4.400.000 Türk lirasından fazla olamaz. İndirilecek tutarın ödenmesi gereken vergiden fazla olması durumunda kalan tutar, yıllık gelir vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihi izleyen bir tam yıl içinde mükellefin beyanı üzerine tahakkuk eden diğer vergilerinden mahsup edilebilir. Bu süre içinde mahsup edilemeyen tutarlar red ve iade edilmez. İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile önceki dört takvim yılında 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinde sayılan fiilleri işlediği tespit edilenler, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

Vergi indiriminden yararlanan mükelleflerin, öngörülen şartları taşımadığının sonradan tespiti hâlinde ilgili vergilendirme döneminde indirim uygulaması dolayısıyla ödenmeyen vergiler, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın tarh edilir.

Bu maddede geçen vergi beyannameleri ibaresi, yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri, geçici vergi beyannameleri, muhtasar, muhtasar ve prim hizmet beyannameleri ile Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerine verilmesi gereken katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi beyannamelerini; vergi ibaresi, anılan Bakanlığa bağlı vergi dairelerine verilmesi gereken beyannameler üzerine tahakkuk eden vergileri ifade eder.

Örnek: Vergi indiriminden yararlanma şartlarının tamamını taşıyan mükellef (A), 2022 takvim yılında; 800.000 TL ticari kazanç, ticari faaliyeti dışında 300.000 TL alacak faizi elde etmiştir. Mükellef (A) bu dönemde 120.000 TL geçici vergi ödemiştir.

Buna göre, Mükellef (A) vergi indiriminden aşağıdaki şekilde yararlanacaktır.

A. Ticari kazanç	800.000 TL
B. Menkul sermaye iradı	300.000 TL
C. Gelir vergisi matrahı (A + B)	1.100.000 TL
Ç. Hesaplanan gelir vergisi	375.900 TL
D. Ticari kazanç/gelir vergisi matrahı oranı (A / C)	%0,73
E. Hesaplanan gelir vergisinin ticari kazançta isabet eden kısmı (Ç X D)	274.407 TL
F. Hesaplanan vergi indirim tutarı (E X %5)	13.720,35 TL
G. Mahsup edilecek vergiler toplamı (ödenen geçici vergi 120.000 TL)	120.000 TL
Ğ. Ödenmesi gereken gelir vergisi (Ç – G)	255.900 TL
H. Vergi indirim tutarı	13.720,35 TL
I. Ödenecek gelir vergisi (Ğ – H)	242.179,65 TL

9. GELİR VERGİSİNDE MAHSUP VE İADELER

252 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, tevkif yoluyla kesilen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsubu ve kalan kısmın iadesi, geçici verginin mahsup ve iadesi ile bu vergilere ait vergi hatalarından kaynaklanan iade işlemlerine ilişkin düzenleme ve açıklamalar yer almakta olup 6 Ekim 2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 315 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 252 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde bazı değişiklikler yapılmıştır.

9.1. Tevkif Yoluyla Kesilen Vergilerin Mahsup ve İadesi

Yıllık beyanname gösterilen gelire dahil kazanç ve iratlardan Gelir Vergisi Kanununa göre kesilmiş bulunan vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir, mahsubu yapılan miktar gelir vergisinden fazla olursa aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine red ve iade edilir.

9.1.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiden Mahsup ve Kalan Kısımın İadesi

Yıllık beyanname ile beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergiler mahsup edilir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tevkif yoluyla kesilen verginin beyannameye dahil edilen gelire ilişkin olması gerekmektedir. Mükelleflerin kesintiyi yapan vergi sorumlularına ait bilgiler ile yıl içinde yapılan tevkifatlara ilişkin tabloyu yıllık beyannamelerine eklemeleri yeterli olacaktır.

9.1.2. Mahsuben İade

Tevkif yoluyla kesilen vergilerin yıllık beyannamedeki mahsuplar sonunda kalan kısmının diğer vergi borçlarına mahsup talebi, tutarına bakılmaksızın ve inceleme raporu ve teminat aranılmadan yerine getirilir. Mahsup talebinin 429 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ekindeki iade talep dilekçesi (1A) ile yapılması gerekmektedir.

Mahsuben iade işlemi, aranan tüm belgelerin tamamlanması koşuluyla, yıllık gelir vergisi beyannamesinin verildiği tarih esas alınarak yapılacaktır.

Yıllık Gelir veya Kurumlar Vergisi beyannamesinin kanuni süresinde verilmemesi ya da sair nedenlerle ikmalen veya re'sen yapılan tarhiyatlar üzerine tahakkuk eden vergiler ile ilgili olarak daha önce tevkif yoluyla kesilen vergiler öncelikle tarhiyat aşamasında vergi dairesince dikkate alınarak yerine getirilir. Bu mahsuplar sonunda kalan kısım talep edilmesi halinde diğer vergi borçlarına mahsup edilir. Bu durumda mahsup talepleri iade talep dilekçesinin (1A) ve eklerinin eksiksiz olarak vergi dairesi kayıtlarına girdiği tarihten itibaren hüküm ifade eder. Bu tarihten itibaren mükelleflerin mahsubunu talep ettikleri vergi borçları için gecikme zammı uygulanmaz.

Mükellefin vadesi gelmiş vergi borcunun bulunmaması halinde, iade alacağıının sonraki dönemlerde vadesi gelecek vergi borçlarına mahsubu mümkündür.

Mükellefler, ortağı buldukları adi ortaklık veya kollektif şirketlerin müteselsilen sorumlu oldukları vergi borçlarına da mahsuben iade talebinde bulunabilirler. Bu taleplerin yerine getirilebilmesi için, iade alacaklısı mükellefin muaccel hale gelmiş vergi borcunun bulunmaması ve mahsup dilekçesinde adi ortaklık veya kollektif şirketin hangi dönem borçları için mahsup talep edildiğinin belirtilmesi gerekir. Mükellefin muaccel hale gelmiş vergi borcunun bulunmaması halinde, iade alacağıının sonraki dönemlerde muaccel hale gelecek vergi borçlarına mahsubu mümkündür. Bu taktirde mahsup talebi sonraki dönemlerde doğacak verginin tahakkuku ile hüküm ifade eder.

Mahsup taleplerinin yerine getirilmesinde, zamanaşımı hükümleri göz önünde bulundurulur.

9.1.3. Nakden İade

Nakden iade taleplerinin iade talep dilekçesi (1A) ile yapılması şarttır. Tevkif yoluyla kesilen vergilere ilişkin nakden iade edilecek tutarın 2022 yılı için 68.000 TL'yi (2023 yılı için 151.000 TL) geçmemesi halinde iade talebi, iade talep dilekçesi (1A) ile birlikte, bu dilekçenin "Nakden İadelere İlişkin Açıklamalar" kısmında yer alan eklenecek belgelerin eksiksiz ibraz edilmesi kaydıyla inceleme raporu ve teminat aranmaksızın yerine getirilir.

Bu kapsamda; kurumlar vergisi mükellefleri ile ticari veya zirai kazanç elde edenler için tevkif yoluyla kesilen vergilerin vergi sorumluları tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin ilgili kurumca onaylanan bir örneğinin, iade işlemini gerçekleştirecek olan vergi dairesine iade talep dilekçesi (1A) ile birlikte ibraz edilmesi yeterli bulunmaktadır.

Nakden yapılacak iade taleplerinin 2022 yılı için 68.000 TL'yi (2023 yılı için 151.000 TL) aşması halinde, 2022 yılı için 68.000 TL'yi (2023 yılı için 151.000 TL) aşan kısım Vergi Usul Kanununa göre vergi inceleme yetkisi bulunanlarca yapılacak inceleme sonucunda düzenlenecek vergi inceleme raporuna göre iade edilir. 68.000 Türk Lirasına (2023 yılı için 151.000 TL) kadar olan kısım ise, iade talep dilekçesi (1A) ve eklerinin eksiksiz ibraz edilmesi koşuluyla teminat aranmaksızın ve inceleme raporu beklenmeksizin iade edilir.

İade talebi teminat gösterilmesi halinde inceleme sonucu beklenmeksizin yerine getirilecektir. Teminat olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılanlardan bir veya bir kaç gösterilebilir. Banka teminat mektuplarının (süresiz-şartsız) paraya çevrilmeleri konusunda hiçbir sınırlayıcı şart taşımaması ve 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu hükümlerine göre faaliyette bulunan bankalar tarafından düzenlenmiş olması gerekir. Öte yandan Türkiye'de yerleşik sigorta şirketleri tarafından verilen süresiz ve şartsız kefalet senetlerinin de bu kapsamda teminat olarak gösterilmesi mümkün bulunmaktadır.

Nakden iade talebinin 2022 yılı için 681.000 Türk Lirasına (2023 yılı için 1.518.000 TL) kadar olan kısmı mükellefle süresinde tam tasdik sözleşmesi düzenlemiş yeminli mali müşavirce düzenlenecek tam tasdik raporu uyarınca iade edilebilir. İade talebinin 2022 yılı için 681.000 Türk Lirasını (2023 yılı için 1.518.000 TL) aşan kısmının iadesi ise vergi inceleme yetkisi bulunanlarca düzenlenen vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilir.

Nakden iade edilebilir aşamaya gelen alacağın üçüncü şahısların vergi borçlarına mahsubu talep edilebilir. Bu mahsup işlemine ilişkin verilecek iade talep dilekçesine (1A), Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin (Sıra No: 429) ekinde yer alan "Üçüncü Kişilerin/Kurumların Vergi Borçlarına Mahsup Talebine İlişkin Liste" eklenir. Bu şekilde yapılan mahsup talepleri düzeltme fişinin onaylandığı tarih itibarıyla yerine getirilir.

9.2. Geçici Verginin Mahsubu ve İadesi

Üçer aylık dönemler halinde tahakkuk ettirilerek tahsil edilen geçici vergi, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir. Mahsup edilemeyen tutar mükellefin diğer vergi borçlarına mahsup edilir. Bu mahsuplara rağmen kalan geçici vergi tutarı o yılın sonuna kadar yazılı olarak talep edilmesi halinde mükellefe red ve iade edilir.

Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tahakkuk ettirilmiş geçici verginin ödenmiş olması gerekmektedir. Geçici vergi dönemleri itibarıyla tahakkuk ettirilmiş, ancak ödenmemiş bulunan geçici verginin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

Tahakkuk ettirilmiş ancak ödenmemiş olması dolayısıyla yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup imkanı bulunmayan geçici vergi tutarları terkin edilir. Terkin edilen geçici vergi tutarı için vade tarihinden terkin edilmesi gereken tarih olan yıllık beyannamenin verilmesi gereken kanuni sürenin başlangıç tarihine kadar gecikme zammı uygulanır.

Ödenen geçici vergi tutarının, geçici verginin ilgili olduğu döneme ilişkin olarak verilen beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden fazla olması halinde, mahsup edilemeyen tutar mükellefin diğer vergi borçlarına mahsup edilir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için yazılı başvuru şartı aranmaz. Söz konusu mahsup işlemi ilgili vergi dairesince re'sen yapılır.

Mahsup işlemi yıllık beyannamenin verildiği tarih esas alınarak yerine getirilir. Mahsubu yapılacak vergi borçları için vade tarihinden, yıllık beyannamenin verildiği tarihe kadar gecikme zammı uygulanır. Mahsup sonucu iadesi gereken miktarın bulunması ve bu tutarın beyannamenin ilgili tablosuna yazılmış olması, mükellefçe yazılı olarak yapılmış iade talebi olarak kabul edilir. Yıllık beyannamenin ilgili tablosunda/satırında gösterilmeyen geçici verginin mahsuben veya nakden

iade edilebilmesi için o yılın sonuna kadar elektronik ortamda, 429 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ekindeki iade talep dilekçesi (1B) kullanılarak başvuruda bulunulması gerekir.

Geçici verginin gerek mahsuben gerekse nakden iadesinde herhangi bir tutar sınırlaması olmayıp, geçici verginin ödenmiş olması yeterlidir. Geçici vergiye ilişkin iade taleplerinde teminat ve inceleme raporu aranmaz.

İlgili dönemler halinde hesaplanan geçici vergiden varsa o hesap dönemi ile ilgili olarak daha önce ödenmiş geçici vergi ve geçici vergiye tabi kazançlarla ilgili olarak tevkif edilmiş vergiler mahsup edilmekte, mahsuptan sonra kalan tutar o dönem için ödenmesi gereken geçici vergi olmaktadır.

Yıllık gelir vergisi beyannamesinin vergi bildirim tablosunda yer alan geçici vergilere ilişkin satırda, beyannamenin ilgili olduğu geçici vergi dönemlerinde ödenen geçici vergi tutarı (ilgili geçici vergi beyannamelerinin ödenecek geçici vergi satırında yer alan tutarlar toplamı) gösterilir. Yıllık beyannamenin vergi bildirim tablosunun kesinti yoluyla ödenen vergiler satırında ise, o yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergilerin tamamı (geçici vergiden mahsubu yapılan tevkifat tutarları dahil) gösterilir.

Yıllık gelir vergisi beyannamesi üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, yukarıda sözü edilen geçici vergiler tutarı ile yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergilerin tamamı mahsup edilir, kalan tutar tevkif yoluyla kesilen vergilerin diğer vergi borçlarına mahsubu ve nakden iadesi kuralları çerçevesinde red ve iade edilir.

9.3. İade Talepleri Başvuru Şekli

İade hakkı doğuran işlemler nedeniyle nakden ya da mahsuben yapılacak iade talepleri, Gelir İdaresi Başkanlığı İnternet Vergi Dairesi üzerinden elektronik ortamda, 429 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ekindeki ilgili iade talep dilekçeleri kullanılmak suretiyle yapılacaktır.

429 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile vergi kanunları gereği iade hakkı doğuran işlemler nedeniyle nakden veya mahsuben talep edilecek iadelere ilişkin başvuru dilekçeleri, İnternet Vergi Dairesinde “Bilgi Giriş / İade Talep Dilekçeleri” bölümünden alınmaktadır.

İade talep dilekçeleri, İnternet Vergi Dairesi şifresi kullanılmak suretiyle mükellefler veya mükelleflerce yetkilendirilecek serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir vasıtası ile elektronik ortamda gönderilebilir.

Mükellefler aynı standart dilekçe ile hem mahsuben hem de nakden iade talebinde bulunabilirler. Bu durumda mahsuben iadesi talep edilen tutar için mahsuben iadenin şartları, nakden iadesi talep edilen tutar için nakden iadenin şartları aranır.

Dilekçelere eklenmesi gereken belgeler elektronik olarak eklenir. Elektronik olarak verilmesi mümkün olmayanlar ise vergi dairesine evrak kayıt numarası/ iade dosya numarası belirtilmek suretiyle teslim edilir.

İade taleplerini elektronik olarak yapmak zorunda olan mükelleflerin iade taleplerini elektronik olarak yapmamaları durumunda iade talepleri dikkate alınmayacaktır.

Tebliğde yer verilen başvuru şartlarına uygun olmaması nedeniyle iade talebinin dikkate alınmaması, iade hakkını ortadan kaldırmadığı gibi gerekli şartların sağlanması halinde yeniden iade talebinde bulunulmasına da engel değildir.

9.4. Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS)

99 Seri No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinde belirtildiği üzere; elektronik ortamda beyanname gönderme zorunluluğu olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 2015 ve izleyen vergilendirme dönemlerine yönelik iade taleplerini Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemini (GEKSİS) kullanmak suretiyle yapmaları gerekmektedir.

GEKSİS kontrol raporunun oluşabilmesi için iade talep eden mükellefler tarafından İnternet Vergi Dairesi aracılığı ile bilgi girişi yapılmalıdır. Bu şekilde yapılan bilgi girişleri iade talep dilekçesi mahiyetinde değildir. İade taleplerini elektronik olarak yapmak zorunda olan mükellefler iade talep dilekçelerini de vermelidir. Standart Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talep Dilekçelerini (1A ve 1B) vermeyen ve bilgi girişi yapmayan mükelleflerin GEKSİS kontrol raporu oluşturulmayacaktır.

Mükelleflerin elektronik ortamda gönderecekleri bilgi ve belgeler esas alınarak iadelere yönelik kontrol ve analizler elektronik ortamda yapılacak olup Başkanlığımızca hazırlanan GEKSİS Kontrol Raporu iadeyi yapacak birime sunulacaktır. Mükellefler de oluşturulan GEKSİS Özet Raporuna İnternet Vergi Dairesi aracılığıyla ulaşabileceklerdir.

Diğer taraftan, elektronik ortamda gönderilemeyen diğer belge/liste/tablolara eskiden olduğu gibi kağıt ortamında dilekçe ekinde vergi dairesine verilecektir.

Ayrıca; sistem ile ilgili olarak ayrıntılı bilgilerin yer aldığı Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi Kılavuzuna ve Sık Sorulan Sorulara https://intvrg.gib.gov.tr/GEKSIS_Kilavuz.pdf adresinden ulaşılabilir.

10. 2022 TAKVİM YILI GELİRLERİNE UYGULANACAK VERGİ TARİFESİ

Gelir Vergisi Kanununa göre 2022 yılında elde edilen ve yıllık beyanname ile beyan edilen gelir toplamına aşağıda yer alan vergi tarifesini uygulanarak gelir vergisi hesaplanır.

Gelir vergisine tabi gelirler;	
32.000 TL'ye kadar	%15
70.000 TL'nin 32.000 TL'si için 4.800 TL, fazlası	%20
170.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL (ücret gelirlerinde 250.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL), fazlası	%27
880.000 TL'nin 170.000 TL'si için 39.400 TL (ücret gelirlerinde 880.000 TL'nin 250.000 TL'si için 61.000 TL), fazlası	%35
880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 287.900 TL (ücret gelirlerinde 880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 281.500TL), fazlası	%40
oranında vergilendirilir.	

2023 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınacak vergi tarifesi, 323 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

11. YILLIK BEYANNAMEDE TARH İŞLEMLERİ

11.1. Tarh Yeri

Genel kural gelir vergisinin mükellefin ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesince tarh edilmesidir. Ancak, ticari ve mesleki faaliyetlerde tarha yetkili vergi dairesi iş yerinin bulunduğu yer vergi dairesi olarak belirlenmiştir. İş yerinin birden fazla olması halinde ise iş merkezinin bulunduğu yer vergi dairesi tarha yetkili vergi dairesi olacaktır.

Diğer ücretlerle, gezici olarak çalışanların ticaret ve serbest meslek kazançlarının vergileri, bu ücret ve kazanç sahiplerinin ikametgahlarının bulunduğu yerin vergi dairesince tarh edilmemişse, faaliyetlerini icra ettikleri yerin vergi dairesince tarh olunacaktır.

Dar mükellefiyete tabi olanların vergileri ise beyannamelerini vermeye mecbur oldukları yerin vergi dairesince tarh olunur. Türkiye’de iş yeri bulunduğu, beyannamenin verileceği vergi dairesi iş yerinin bulunduğu yerdeki vergi dairesidir.

11.2. Tarhiyatın Muhatabı

Gelir vergisi, bu vergiyle mükellef olan gerçek kişiler namına tarh edilir. Ancak bazı istisnai durumlarda tarhiyatın muhatabı değişmektedir.

- Küçüklerle kısıtlılarda, bunların nam ve hesabına kanuni temsilcileri tarhiyatın muhatabı tutulur. Kanuni temsilci veli, vasi veya kayyumdur.
- Dar mükellefiyette tarhiyata muhatap Türkiye’deki daimi temsilcidir. Türkiye’de daimi temsilci yok ise kazanç ve iratları yabancı kişiye sağlayanlar, tarhiyata muhatap tutulur. Ayrıca Türkiye’de birden fazla daimi temsilci bulunması halinde, mükellefin tayin edeceği temsilci, tarhiyat tarihine kadar böyle bir tayin yapılmamış ise temsilcilerden herhangi birisi tarhiyata muhatap tutulur.
- Kaynakta kesinti suretiyle alınan vergilerde muhatap, mükellef hesabına tevkifat yapmaya mecbur olanlardır.

11.3. Vergilendirme Dönemi

Gelir vergisinde vergilendirme dönemi geçmiş takvim yılıdır. Ancak, mükellefiyetin takvim yılı içerisinde kalkması halinde, vergilendirme dönemi, takvim yılı başından mükellefiyetin kalktığı tarihe kadar geçen süre olarak kabul edilecektir.

11.4. Tarh Zamanı

Gelir vergisi, beyanname verilmesi gereken hallerde beyannamenin verildiği günde, **beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takibeden yedi gün içinde tarh edilir.**

12. YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ

Ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden dolayı gerçek usulde vergilendirilen gelir vergisi mükelleflerinin hiçbir hadle sınırlı olmaksızın yıllık gelir vergisi, geçici vergi, katma değer vergisi ve muhtasar beyannamelerini elektronik ortamda gönderme zorunluluğu bulunmaktadır.

Buna göre ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden dolayı gerçek usulde vergilendirilen gelir vergisi mükellefleri; 2022 takvim yılı kazançlarına ilişkin olarak, **1-31 Mart 2023** tarihleri arasında verebilecekleri Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesini, elektronik ortamda göndereceklerdir.

Defter-Beyan Sistemi kapsamındaki mükelleflerin, sistemi kullanmaya başladıkları dönemden itibaren tüm beyannamelerini sistem üzerinden göndermeleri gerekmektedir.

Gelir unsurlarından birinden, bir kaçından veya tamamından bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratlardan beyan edilmesi gerekenlerin yıllık beyannameye toplanarak beyan edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca bu mükelleflerin takvim yılı içinde;

- Memleketi terk etmesi halinde memleketi terkten önceki 15 gün içinde,
- Ölümü halinde ölüm tarihinden itibaren 4 ay içinde vefat eden kişi namına varislerce,

yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanda bulunulması gerekmektedir.

Ölüm halinde, kıst döneme ait beyanname verme süresinin son günü 02/08/2016 tarihi ve sonrası olması durumunda beyannamenin elektronik ortamdan (e-beyanname sisteminden) gönderimi mümkün bulunmaktadır.

13. VERGİNİN ÖDEME ZAMANI VE ŞEKLİ

2022 takvim yılı kazançlarına ilişkin olarak verilecek yıllık beyannameler **üzerinden** tahakkuk eden gelir vergisinin **Mart** ve **Temmuz** aylarında iki eşit taksit olmak üzere;

- Birinci taksitinin damga vergisi ile birlikte **31 Mart 2023** tarihine kadar,
- İkinci taksitinin ise **31 Temmuz 2023**,

ödenmesi gerekmektedir.

Memleketi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını gerektiren durumlarda, beyan üzerine tarh edilen vergiler beyanname verme süreleri içinde ödenecektir.

Ödemeler;

- Başkanlığımıza ait www.gib.gov.tr internet sitesi (İnteraktif Vergi Dairesi ve GİB Mobil Uygulaması) üzerinden;
- ◆ **Başkanlığımızca belirlenen tutarlar dahilinde**, anlaşmalı bankaların kredi kartları ile
- ◆ Anlaşmalı bankaların banka kartları veya banka hesabından,
- ◆ Yabancı ülkede faaliyet gösteren bankaların; kredi kartları, banka kartları ve diğer ödeme yöntemleri ile

- Anlaşmalı bankaların;
 - ◆ Şubelerinden,
 - ◆ Alternatif ödeme kanallarından (İnternet Bankacılığı, Telefon Bankacılığı, Mobil Bankacılık vb.),
- PTT işyerlerinden,
- Tüm vergi dairelerinden,

yapılabilmektedir.

14. BEYANNAMEYE EKLENECEK BİLDİRİM VE BELGELER

Sadece ticari kazançlarını beyan eden mükellefler Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesine:

- Ayrıntılı Bilanço ve Ayrıntılı Gelir Tablosu,
- İşletme Hesabı Özeti,
- Bilanço Esasına Göre Defter Tutan Mükelleflere Ait Ticari Kârdan Mali Kâra Ulaşmak İçin Hesaplamayı Gösteren Bildirim,
- Varsa, Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilere İlişkin Bildirim,
- Varsa, Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilere İlişkin Belgeleri,
- İndirimli Gelir Vergisi Tablosu,
- Ar-Ge Tasarım Bilgileri,

- Yurt Dışı Mukimi ve /veya Kurumlara verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Form,
- Yurt Dışı Mukimi ve /veya Kurumlara verilen Sağlık Hizmetlerine İlişkin Form,

ekleyebileceklerdir.

Ticari kazancın yanında başka gelirlerin de beyan edilmesi halinde, ilgili gelire ilişkin belgeler de eklenecektir.

15. BEYANNAME VERMEYENLERE UYGULANACAK YAPTIRIMLAR

Elektronik ortamda verilmesi gereken beyannamenin kanuni süresinde verilmemesi durumunda mükelleflere özel usulsüzlük cezası ile süresinde tahakkuk ettirilmeyen vergi için ayrıca vergi ziyai cezası ve gecikme faizi uygulanır. Tarh edilecek vergi çıkmaması durumunda ise özel usulsüzlük cezası uygulanır.

16. GERÇEK USULDE TİCARİ KAZANCIN BEYANINA İLİŞKİN ÖRNEKLER

Örnek 1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde fotoğrafçılık faaliyeti yapan mükellef (B) bu faaliyetinden dolayı 2022 takvim yılında 300.000 TL kâr elde etmiştir. Mükellef işletme hesabı esasına göre defter tutmaktadır. Ayrıca mükellefin, 2022 takvim yılı içinde ödenen 45.000 TL geçici vergi tutarı bulunmaktadır.

Mükellef ticari kazancı nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadır. Mükellef 2022 takvim yılında 300.000 TL ticari kazanç elde etmiştir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	300.000 TL
Safi ticari kazanç	300.000 TL
Vergiye tabi gelir (matrah)	300.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	84.900 TL
Mahsup edilecek geçici vergi	45.000 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi (84.900 – 45.000)	39.900 TL

Örnek 2: Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde tekstil ürünlerinin alım satımı faaliyetinde bulunan ve bilanço esasına göre defter tutan mükellef (C)'nin 2022 takvim yılı kârı 800.000 TL'dir. Mükellef, 2022 takvim yılında 80.000 TL Bağ-Kur Primi ve 120.000 TL geçici vergi ödemiştir.

Mükellefin ayrıca ticari faaliyetinin dışında tevkif yoluyla vergilendirilmiş brüt 200.000 TL mevduat faizi ve repo geliri (Bu gelirler ticari işletmesine dahil bulunmamaktadır.) ile İzmir'de bulunan ve emlak vergi değeri 650.000 TL olan apartman dairesinden (meskenden) 80.000 TL kira geliri bulunmaktadır. (Mesken kira gelirinde götürü gider yöntemi seçilmiştir.)

Mükellef ticari kazancı nedeniyle yıllık beyanname vermek zorunda olup, beyannameye mesken olarak kiraya verdiği gayrimenkulden elde ettiği kira gelirini de dahil edecektir. Ticari, zirai ve mesleki kazancı nedeniyle yıllık beyanname verenler konut kira gelirine ilişkin istisnadan yararlanamayacağından bu gelire mesken istisnası uygulanmayacaktır. Kira gelirinde safi irat hesaplanırken %15 oranındaki götürü gider düşüldükten sonraki kalan tutar beyan edilecektir.

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi hükmü uyarınca, mükellefin 2022 takvim yılında elde ettiği tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunan mevduat faizi ve repo geliri beyannameye dahil edilmeyecektir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	800.000 TL
Bağ - Kur primi	80.000 TL
Safi ticari kazanç (800.000 – 80.000)	720.000 TL
GMSİ [80.000 – (80.000 X %15)]	68.000 TL
Beyan edilen gelirler toplamı (720.000 + 68.000)	788.000 TL
Vergiye tabi gelir (matrah)	788.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	255.700 TL
Mahsup edilecek geçici vergi	120.000 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi (255.700 – 120.000)	135.700 TL

Örnek 3: İstanbul'da ikamet eden ve bilanço esasına göre defter tutan mükellef (D) bijuteri alım satımı yapmaktadır. Mükellef (D) bu faaliyetinden dolayı 2022 takvim yılında 300.000 TL kâr elde etmiş olup, 30.000 TL Bağ-Kur primi ve 45.000 TL geçici vergi ödemiştir. Mükellef ayrıca eşi adına 48.000 TL şahıs sigorta (kaza sigortası) primi ödemiştir.

Ödenen şahıs sigorta primi ile ilgili olarak indirim konusu yapılabilecek tutar 2022 takvim yılı asgari ücretin yıllık brüt tutarını (68.850 TL) aşmamakla birlikte beyan edilen gelirin %15'ini aştığından indirim konusu yapılacak şahıs sigorta primi tutarı $(300.000 - 30.000 = 270.000 \times \%15)$ 40.500 TL'yi aşmayacaktır.

Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendine göre, mükellefin eşi adına ödemiş olduğu şahıs (kaza) sigorta priminin tamamı indirim konusu yapılabilmekle beraber beyan edilen gelirin %15 olan 40.500 TL'yi geçemeyeceğinden indirim konusu yapılacak şahıs sigorta primi 40.500 TL'dir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	300.000 TL
Bağ-Kur primi	30.000 TL
Safi ticari kazanç (300.000 – 30.000)	270.000 TL
Mahsup edilecek indirimler (şahıs sigorta primi)	40.500 TL
Mahsup sonrası kalan tutar (270.000 – 40.500)	229.500 TL
Vergiye tabi gelir (matrah)	229.500 TL
Hesaplanan gelir vergisi	60.225 TL
Mahsup edilecek geçici vergi	45.000 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi (60.225 – 45.000)	15.225 TL

Örnek 4: Antalya'da ikamet eden ve yaş meyve sebze ticareti yapmakta olan mükellef (E), 2022 takvim yılında 600.000 TL kazanç elde etmiş olup, faaliyeti nedeniyle 90.000 TL geçici vergi tahakkuk etmiş olmasına rağmen 45.000 TL geçici vergi ödemiştir. Ayrıca, mükellef (E) ticari faaliyeti nedeniyle 30.000 TL kesinti yoluyla vergi ödemiştir.

Mükellef, ticari kazancı nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadır. Mükellefin yıl içinde ödemiş olduğu 45.000 TL geçici vergi ile ticari faaliyeti dolayısıyla tevkif edilen 30.000 TL gelir vergisi, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	600.000 TL
Vergiye tabi gelir (matrah)	600.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	189.900 TL
Mahsup edilecek kesinti yoluyla ödenen vergi	30.000 TL
Mahsup edilecek geçici vergi	45.000 TL
Mahsup edilecek toplam vergi (30.000 + 45.000)	75.000 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi (189.900 – 75.000)	114.900 TL

Örnek 5: Ankara’da ikamet eden ve tekstil sektöründe faaliyet gösteren mükellef (F)’nin 2022 takvim yılında elde etmiş olduğu kazancı 700.000 TL olup bu kazancın 150.000 TL’ si 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında elde edilmiştir. Ayrıca mükellef küçük çocuğu için Ankara’da özel bir eğitim kurumuna 50.000 TL ödeme yapmıştır.

Mükellef ticari kazancı için yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadır. Mükellefin kazancının 150.000 TL’si 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında olduğundan dolayı istisnadır. Ayrıca küçük çocuğu için yapılan eğitim gideri beyan edilen gelirin %10’unu aşmaması, Türkiye’de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla indirim konusu yapılabilecektir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	700.000 TL
İstisna kazanç (-)	150.000 TL
Safi ticari kazanç (700.000 – 150.000)	550.000 TL
Mahsup edilecek indirimler (eğitim harcaması)	50.000 TL
Mahsup sonrası kalan tutar (550.000 – 50.000)	500.000 TL
Vergiye tabi gelir (matrah)	500.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	154.900 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi	154.900 TL

Örnek 6: İzmir'de ikamet eden ve bilanço esasına göre defter tutan mükellef (G) gıda maddelerinin toptan satışını yapmaktadır. 2022 takvim yılında 1.000.000 TL kar elde etmiş olup, 150.000 TL geçici vergi ödemiştir. Ayrıca kamu yararına çalışan bir derneğe 10.000 TL makbuz karşılığı bağışta bulunmuştur. Eşini inglizce kursu için İngiltere'de bulunan eğitim merkezine göndermiş ve 60.000 TL ödeme yapmıştır. Mükellef eşi ve küçük çocuğu için 40.000 TL hayat sigortası primi ödemiştir.

Mükellef ticari kazancı için yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadır. Kamu yararına çalışan derneğe yapılan bağış, Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının 4 numaralı bendi uyarınca beyan ettiği gelirin %5'i (kalkınmada öncelikli yöreler için %10'unu) geçmemesi şartıyla indirim konusu yapılabilecektir.

Eğitim giderleri beyan edilen gelirin %10'ununu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla indirim konusu yapılabilecektir. Bu nedenle yurt dışında yapılan eğitim giderlerinin indirilmesi mümkün değildir.

Ödenen hayat sigortası primi ile ilgili indirim konusu yapılabilecek tutar 2022 takvim yılı asgari ücretin yıllık brüt tutarını (68.850 TL) aşmamakla birlikte beyan edilen gelirin (1.000.000 X %15=150.000) %15'ini de aşmadığından indirim konusu yapılabilecek hayat sigortası primi tutarı 20.000 TL'dir.

Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendine göre mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'si indirim olarak dikkate alınabildiğinden mükellefin ödemiş olduğu 40.000 TL hayat sigorta priminin 20.000 TL'si (40.000 X %50) beyanname üzerinden indirime konu edilebilecektir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	1.000.000 TL
Safi ticari kazanç	1.000.000 TL
Mahsup edilecek indirimler (bağış) (-)	10.000 TL
Mahsup edilecek indirimler (hayat sigorta primi) (-)	20.000 TL
Vergiye tabi gelir (matrah) [1.000.000 - (20.000 + 10.000)]	970.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	323.900 TL
Mahsup edilecek geçici vergi	150.000 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi (323.900 - 150.000)	173.900 TL

Örnek 7: İstanbul ilinde ikamet eden mobilya imalatı sektöründe faaliyet gösteren mükellef (H)'nin 2022 takvim yılı karı 400.000 TL'dir. Mükellef 2022 takvim yılında 50.000 TL Bağ-Kur primi ve 60.000 TL geçici vergi ödemiştir. Eşi ve küçük çocukları adına 55.000 TL şahıs (hastalık sigortası) sigorta primi ödemiştir. Mükellefin ayrıca 2021 takvim yılından devreden 10.000 TL zararı bulunmaktadır.

Mükellef ticari kazancından dolayı yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorunda olup, ödenen şahıs sigorta priminin Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendine göre tamamı indirim konusu yapılabilmeyle beraber indirim yapılabilecek tutar 2022 takvim yılı asgari ücretin yıllık brüt tutarını (68.850 TL) aşmamakla birlikte beyan edilen gelirin %15'ini de aşamayacağından indirim konusu yapılacak şahıs sigorta primi tutarı $(400.000 - 50.000 = 350.000 \times \%15)$ 52.500 TL olacaktır.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ticari kazanç	400.000 TL
Bağ-Kur primi	50.000 TL
Safi ticari kazanç $(400.000 - 50.000)$	350.000 TL
Geçmiş yıl zararı	10.000 TL
Mahsup edilecek indirimler (şahıs sigorta primi) (-)	52.500 TL
Mahsup sonrası kalan tutar $[350.000 - (10.000 + 52.500)]$	287.500 TL
Vergiye tabi gelir (matrah)	287.500 TL
Hesaplanan gelir vergisi	80.525 TL
Mahsup edilecek geçici vergi	60.000 TL
Ödenmesi gereken gelir vergisi $(80.525 - 60.000)$	20.525 TL

“

2022 Yılına Ait Gelir Vergisi Beyannameleri 1-31 Mart 2023 Tarihleri
Arasında Vermeyi Unutmayınız.

”

Sorularınız İçin;

